

Rødhætte eller eventyr i franskundervisningen

Birte Dahlgreen

Lektor, cand.mag.
Marie Kruses Skole.

I undervisningen i fransk i gymnasiet bruges en bred vifte af teksttyper: avisartikler digte, romanuddrag, noveller, filmmanus og eventyr, mm. Jeg har erfaring med, at især eventyr og filmmanus er velegnede til sprogproduktion. I denne artikel vil jeg beskæftige mig med **eventyr**.

Hvorfor eventyr?

Der er mange aspekter i eventyr, som gør denne genre velegnet til fremmedsprogundervisningen:

- Bekendtheden - Eleverne kender mange eventyr fra Grimms versioner. Det gør det nemmere at læse og forstå eventyrteksterne, selvom sproget ikke altid er lige nemt.
- En forholdsvis enkel sætningsopbygning med mange gentagelser (eventyret er en oprindelig mundtlig

overleveret genre).

- Elementært spændende historier
- En enkel klar struktur i handlinggangen. Den russiske eventyrforsker Vladimir Propp har analyseret 100 russiske eventyr og har fundet frem til en funktionsrække på 31 handlinger (se Trin 3 under eventyrforløb 1 - Her er de 31 funktioner dog reduceret til 6 af pædagogiske grunde).

Alt dette gør det nemt at huske og referere eventyrene - altså eventyret er godt til at fremme mundtlig (og skriftlig) sprogproduktion.

Dertil kommer, at eventyr er kulturelt interessante tekster af stor pædagogisk og psykologisk værdi.

Eventyrforløb 1

(Niveau: sidst i 1.g fortsættere / 2.g fortsættere (fortsættere = elever, der har haft 2-3 års undervisning i fransk i folkeskolen))

Mål: *sprogligt:* opbygning af ordforråd - i al almindelighed - og et eventyrordforråd med gloser og udtryk, der er specifikke for denne genre
kulturelt: indsigt i eventyrgenren, dens opbygning og virkemidler

Trin 1:

- Læse lille nemt eventyr, f.eks. *Bouledeneige** (Snebold) for hurtigt og nemt at få en fornemmelse af eventyrgenren.
 - a) snakke på dansk om eventyrelementerne ud fra dette lille eventyr og andre eventyr, som eleverne kender: Snehvide, Tornerose, Askepot m.fl. - her kan man trække en del på elevernes paratviden.
 - b) de almindeligst forekommende eventyrelementer oversættes til fransk, og man får f.eks. følgende liste - som kan bruges til alle eventyr.
Éléments de conte de fée:
 - rimes
 - répétitions
 - chiffres magiques
 - objets magiques
 - noms de personnes et de lieux
 - caractéristiques des personnes

De mange transparente ord (ord, der kan genkendes fra andre sprog) blandt eventyrelementerne gør det lettere at huske de tilsvarende franske gloser.

Trin 2:

Læse *La Pouillouse** (~ Lusetøsen), et lidt længere, men stadig ret nemt eventyr, genfortalt af 85-årig franskmand efter hukommelsen. Dette giver en fornemmelse af den oprindelige fortælletradition for eventyr: den mundtlige overlevering. Da det er nedskrevet direkte efter den gamle mands genfortælling, har det også talesprogspræg, og eleverne får udvidet deres almindelige mundtlige ordforråd ved læsning af eventyret.

Indholdsmæssigt er *La Pouillouse* en sammenblanding af to kendte eventyr: *Cendrillon** (Askepot) og *Peau d'Ane** Æselskind. Man kan evt. gå i dybden med det aspekt, se hvilke Askepot-elementer og hvilke Æselskind-elementer, der er i *Pouillouse* (en slags detektivarbejde, som eleverne ofte godt kan lide): Der laves i første omgang 2 lister:

- 1) Ce qui est commun pour les deux contes
Cendrillon et Pouillouse travaillent toutes les deux comme filles de ménage

Une marraine / une fée aide les deux
Le prince trouve la 'vraie princesse' à la fin.

2) Ce qui est différent

Cendrillon:

Cendrillon va au bal trois fois
Cendrillon perd son soulier,
(très petit très fin)

Peau d'Ane

Le père veut se marier avec sa fille
P. demande 3 robes à son père
P. perd une bague (très petite, très fine)

Ud fra denne basis med kun ord og udtryk er det så forholdsvis nemt for eleverne at producere hele sætninger såvel mundtligt som skriftligt f.eks:

Dans Cendrillon il y a un bal trois fois, () tandis que () dans Peau d'Ane il n'y a pas de bal, mais Pouillouse demande 3 robes à son père. Cendrillon perd un soulier () tandis que () Pouillouse perd une bague. Mais et le soulier et la bague sont des objets magiques et le prince trouve sa princesse au moyen de ces objets...

Trin 3

Skriv selv et eventyr konstrueret over et enkelt handlingsskema.

- Le héros (souvent une jeune personne) quitte le foyer
- Le héros doit résoudre une tâche très difficile.
- Le héros a besoin de l'aide d'une force surnaturelle
- L'épreuve: Le héros doit se montrer digne de l'aide
- Victoire
- Fin heureuse.

Ordforrådet kan de delvis hente i de allerede læste eventyr.

Eventyrforløb 2 (niveau: fra 2.g fortsættelse)

Le Petit Chaperon rouge

Mål: sprogligt: opbygning af ordforråd (se eventyrforløb 1)
kulturelt: indsigt i eventyrgenre (se eventyrforløb 1)
psykologisk tolkning af eventyr
diskussion af eventyrets pædagogiske værdi

Trin 1

I en fransk børneudgave af Rødhætte med billeder og kort tekst klippes tekst og billeder fra hinanden.

Første opgave:

De 'rigtige' billeder skal sættes sammen med den 'rigtige' tekst.

Her 'smugles' allerede en del af centralordforrådet til Rødhætte ind. (Man er nødt til at læse og forstå teksten - i grove træk - for at kunne 'parre' billeder og tekst.)

Trin 2

Læse *Le Petit Chaperon rouge** i Perraults specielle franske udgave. Den adskiller sig fra Grimms udgave ved at slutte brat med at ulven kaster sig over Rødhætte og æder hende - punktum. Og så er der oveni købet klistret en morale på, hvor budskabet bliver skåret ud i pap: De unge piger må ikke lade sig besnære af de sleske ulve, som gerne vil „følge dem hjem, ja, helt ind i alkoven!”

a) Der laves et resumé af teksten

b) Find eventyrelementer

(Trin 1 og 2 i dette forløb kan klares allerede i 1.g fortsættere)

Trin 3

Psykologisk tolkning. På dansk, og i nedkortet form på fransk så det passer til elevernes sproglige niveau. Målet er, at de skal få indblik i eventyrets psykologiske indhold og - igen - at få udvidet deres ordforråd.

De psykologiske tolkninger er selvfølgelig sprogligt set - og til dels indholdsmæssigt - ikke lige til at gå til for en elev i 2.g. Man kan starte på dansk og så oversætte hovedpunkter til fransk enten

- løbende under diskussionen - eller
- ved hjælp af et samlet resumé i nedkortet form på dansk (udarbejdet af lærer/elever), der så oversættes til fransk.

I den psykologiske tolkning har jeg taget udgangspunkt i den tyske psykolog Fromm* og den amerikanske psykolog Bettelheim*. De er enige om, at Perrault fokuserer på det seksuelle aspekt.

Bettelheim ser eventyret om Rødhætte som en fortælling om en kamp mellem pligt- og lystprincippet, - dette kommer iflg. Bettelheim tydeligere frem i

Grimms udgave. Det er oplagt at samarbejde med tysk/dansk med hensyn til denne tolkning.

Nedenstående er en sådan nedkortning af Fromms og Bettelheims tolkninger af Rødhætteeventyret Bemærk igen de mange transparente ord. Gustave Dorés illustration til eventyret kan inddrages i tolkningen.

L'interprétation de Fromm:

Fromm souligne le côté sexuel du conte.

Le chaperon rouge par exemple est un symbole des règles. Le Petit Chaperon rouge se trouve devant les dangers de la sexualité.

L'interprétation de Bettelheim:

Dans *Le Petit Chaperon rouge* il s'agit d'un dilemme, un conflit entre deux forces: - le devoir et l'inclination. Bettelheim souligne le côté moral du conte.

Trin 4

Jean Dutourds moderne udgave af Rødhætte, *La petite chaperon vêtue de rouge** inddrages og sammenlignes med Perraults version. I Dutourds udgave har Rødhætte og ulven skiftet roller. Den lille 'uskyldige' Rødhætte lokker ulven til at spise sin bedstemor, fordi hun er dødtræt af hver torsdag at bringe mad til hende. Ikke nok med det, hun giver også et praj om ulvens forbrydelse til politiet, der griber ulven på fersk gerning. Under den efterfølgende retssag prøver ulven at forklare, at det var Rødhætte, der stod bag det hele, men der er naturligvis ingen, der vil tro på ulven: Den lille uskyldige Rødhætte kunne da aldrig finde på noget så gement. - Ulven bliver dømt til døden og henrettet i den elektriske stol.

Med hensyn til eventyrets pædagogiske værdi mener Bettelheim, at børn intuitivt forstår eventyrets budskab. Det kan hjælpe barnet med at finde sin identitet og forberede det til voksenverdenen og hjælpe det med at finde sin plads i den.

Modsat Bettelheim mener Dutourd, at eventyret vildleder barnet ved at foregøgle det, at de onde bliver straffet og de gode belønnet - sådan går det i flg. Dutourd slet ikke til i denne verden - som i ovennævnte Rødhætteparodi: den største skurk Rødhætte får ikke sin straf, ligesom Askepot også sjældent får sin prins. Han mener, at ved at sætte et sådant falsk billede op, skader eventyret snarere barnet.

I Dutourds og Bettelheims forskellige syn på eventyrets psykologiske værdi, er der masser af stof til diskussion og igen sprogproduktion. Samme fremgangsmåde som ved trin 3: Diskussion

på dansk, hvorefter hovedpunkterne oversættes til fransk.

Andre måder at arbejde med temaet på

Dramatisering af Rødhætteeventyret. I anledning af det europæiske sprogår, har 5 danske og svenske universiteter lavet et Rødhætteprojekt, der gik ud på at lave den bedste dramatisering af Rødhætte.

Teatermanden Jean-Claude Flamant har lavet en omdigtning, inspireret af Perraults og Grimms 'Rødhætter', som blev opført på Teatret ved den sorte hest i foråret 2001. Denne udgave af Rødhætte inddrager på underfundig vis en mængde andre kendte eventyr: Askepot, Tornerose, Skønheden og Udyret, Tommeliden m.fl.

Der er altså mange muligheder for både **kulturel indsigt** og **sprogproduktion** i arbejdet med eventyr i fremmedsprogsundervisningen:

Sprogligt kan man

- opbygge ordforråd passivt og aktivt med basis i eventyrtekster - specielt m.h.t. Pouillouse er der stor mulighed for at få udvidet det mundtlige ordforråd.

Kulturelt kan man

- få indblik i eventyrets særlige univers
- opdage at eventyret har en fælles europæisk reference: Mange af de kendte eventyr: Rødhætte, Askepot,

Tornerose, Snehvide m.fl. findes i næsten samme version på alle europæiske sprog.

- m.h.t. Rødhætte, få indblik i den særligt franske moraliserende udgave med den løftede pegefinger. Også andre franske eventyr har denne tendens, f.eks. Mme de Beaumonts *La Belle et la Bête**
- arbejde med eventyrets pædagogiske og psykologiske værdi

Litteratur

Bettelheim, Bruno: Eventyrets fortryllelse - i psykoanalytisk belysning. Kbh., Schønberg, 1991-1992. Bd. 1-2.

Bettelheim, Bruno: *Psychanalyse des contes de fée* (oversat fra amerikansk) Robert Larfont, 1976.

Christoffersen, Nina Mohr, Birte Dahlgreen: *Il était une fois, Systime 1983* (Le Petit Chaperon rouge, La petite chaperon vêtue de rouge, La Belle et la Bête, uddrag af Fromms og Bettelheims analyser af Rødhætte)

Dahlgreen, Birte, Vivian Scott Hansen, Karen Thygesen: *Par écrit*. Gyldendal, 1988 (Boulede neige)

Dutourd, Jean: *Le Crépuscule des loups*. Flammarion, 1971. (La petite chaperon vêtue de rouge).

Fromm, Erich: *Det glemte sprog*, Hans Reitzel 1971.

Perrault, Charles: *Contes de ma mère l'Oye* (Gåsemors fortællinger) (Le Petit Chaperon rouge, Cendrillon, Peau d'Ane.) Paris, Gallimard, 1988.

Propp, Vladimir: *Eventyrets morfologi* (uddrag). i: *Tekststrukturer*. Red. af Torben Kragh Grodal, Peder Madsen & Viggo Røder. Borgen 1974.

Simonsen, Michèle: *Le conte populaire français - Anthologie*. Romansk Institut, Københavns universitet (La Pouillouse).